

Яков ГРИГОРЬЕВ

милитаристары үлтүрүтүспүтэ

Милитаристкай Японияны үлтүрүтүү активнай кыткылаажа, 90 саастаах ыткы кырдыа-жаз ЯКОВ Петрович ГРИГОРЬЕВ билигин бочуоттаах сынныаланга — дойдутугар Хабынга олорор. Кини Япония милитаристарын үлтүрүтүүг кыткытын туһунан бу курдук кэпсээтэ:

- Фронга 1943 сыл отыйын 12 күнүгэр ыгырбыттара. Бүлүүтүн 800-чэ буолан айаннаабыппыт. Байыаннай курстарга үөрэтэр Мальта дьон станцияга тийибиһипит.

Курстарга үөрэтэн баран, аржаа ильдэн иһэн, Селенга өрүс таһыгар баар станцияга тохтоһуптара. Япония сэриинэн түһэри сорунар дьон буолбута. Син уһаабыппыт. Саллааттар дьоппуон түспэт буолла, аккаастамыт дьон кэпсээллэрэ. Биһигини 1944 сыллаахха аржаа илдьибитгэрэ.

Саратов куоракка тийибиһипит, онтон Курскай Дуга бэтэрээ өттүнээҥи уобаластар сирдэригэр, ааттарын умнаталаан кэбиспиһипин, хорҕойбут баандалары утары ыппыттара. 2-с Украинскай фронга ол дьону суох гынарга тэриллибит полкага үс ый буолбуһупт.

Онтон немец билиэннэйдэрин харабыллааһынга анаабыттара.

Аржаа сэрии бүтээтин, аны илин, Японияны утары ытталлар. Тас Монголия кумуна, таас куйаарынан хаамтарбыттара, тыала дьон кумаһын самыыр курдук сабаһар, туох да киһитэ тулуйбат хара соро этэ. Онно эмиэ охтон хаалбытым, оло сыспытым. Элбэх киһи өлбүтэ. Дьон өллөвүнэ, көмө-көмө баран иһэрибит. Мас-от суох дойдута этэ.

Кытай уонна Монголия дьэки баар, дьоппуоннар ыла сытар Манчжурияларын бэтэрээ өттүгэр Хабаровскайтан кэлбит улахан аармыйаны кытта холбосуптут. Монгол аармыйата барсыбыта, аттаах сылдыалларын корорбүт. Биһигини кытта холбоспоттор, бэйэлэрин хамаандаларынан сылдыаллара. Хинган хайаларын туорааһынга остоохтор бөбүгөтүнүү бөбөтүн оностубуттарын сэриилээбиһипит.

Аны кавалерист онорбуттара. Саабыла, 16 тимири бутуруоннаах карабин, икки граната, тимири күрдьэх, шинель барыта ыарахан сүгэхэр буолара. Хайдах тыыннаах ордон кэлбиһипит эбитэ буолла? Хинган хайатын туорааһынга улахан кыргыһыларга икки атым өлбүтэ. Ытыалаһы буолла да, аккынан хаххалана түһэҥин. Остоох ыгар буулдыга аттарга түһэр тыаһа иһиллэр да, курдаттаабат буулдылаах дьон этилэр. Хотор сээтэрэ суох, мөлхөт эбит дьон мин да, саллааттар да саныыр этибит.

Харбин куоратынан, Мукденынан сылдыбыһыппыт. Сэрии бүһүтэ. Сэрии бүтээтин эмиэ билиэннэйдэри харабыллааһынга сылдыбытым. Дьоппуоннары Находка муора пордугар муспуттарын Дальнай Восток, Сибири устун поһынан таспыһыппыт.

Сыл кэринэ Владивостокка, Хабаровскай таһыгар икки сыл тоннель хастарытыгар кэтээбиһипит.

1950 сыллаахха дойдубар «Германияны Кыайыи иһин», «Японияны Кыайыи иһин» мэтээллэрдээх эргиллэн кэлбитим.

Николай КУПРИЯНОВ.